



MINISTER  
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dnia 5 maja 2020 r.

DUS-III.501.30.2020.JŻ

**Pan**  
**Adam Bodnar**  
**Rzecznik Praw Obywatelskich**  
**Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich**  
**al. Solidarności 77**  
**00 - 090 Warszawa**

*Szanowny Rzeczniku Praw Obywatelskich,*

w odpowiedzi na wystąpienie z dnia 24 kwietnia br., znak: III.7065.53.2020.LN, dotyczące wprowadzenia dodatkowych przepisów - nowelizacji ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, w odniesieniu do ubezpieczonych rodziców lub opiekunów prawnych, którym nie przyznano prawa do dodatkowego zasiłku opiekuńczego z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem, które ukończyło 8 roku życia, uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Sytuacja w Polsce, związana z epidemią koronawirusa, tworzy negatywne konsekwencje dla życia społecznego i gospodarki. W celu zwalczania powstałego zagrożenia wdrożono szeroko zakrojone działania, które mają zapobiegać szybkiemu rozprzestrzenianiu się koronawirusa w Polsce. Działania m.in. dotyczące zawieszenia zajęć w szkołach, przedszkolach, żłobkach i innych placówkach oświatowych powinny odnieść skutek zapobiegawczy i profilaktyczny.

Na mocy ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 374, 567, 568, 695 ze zm.) - zwaną dalej „specustawą” wprowadzono dodatkowy zasiłek opiekuńczy.

Wprowadzone uregulowania w zakresie dodatkowego zasiłku opiekuńczego - zgodnie z art. 4 ust. 1 specustawy - przyznają rodzicom dzieci w wieku do lat 8, dodatkowy zasiłek opiekuńczy w przypadku nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, przedszkola, szkoły lub klubu dziecięcego z powodu COVID-19 za okres nie dłuższy niż 14 dni.

Postuluje Pan, aby nowe regulacje - wprowadzone w toku kolejnych zmian - przewidywały także możliwość skorzystania z takiego uprawnienia przez ubezpieczonych (rodziców, opiekunów prawnych) w stosunku do dziecka, które ukończyło 8 rok życia.

Obecne uregulowania prawne w tej materii mają ugruntowane uzasadnienie. Zgodnie z art. 4 ust. 2 specustawy - dodatkowy zasiłek opiekuńczy przyznawany jest w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 645 i 1590, ze zm.) – zwaną dalej „ustawą zasiłkową”. Stąd też tryb i zasady przyznania dodatkowego zasiłku opiekuńczego odpowiadają procedurze uzyskania zasiłku opiekuńczego.

Zasiłek opiekuńczy należy do świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, określanych także jako świadczenia z ubezpieczenia chorobowego i przysługuje osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym, zarówno obowiązkowym, jak i dobrowolnym, zwolnionym od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad m.in. dzieckiem w wieku do ukończenia 8 lat. Jest to świadczenie rekompensujące utratę zarobku z powodu konieczności sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Zasiłek ten funkcjonuje od ponad 20 lat, gdyż należy odwołać się również do wcześniejszych uregulowań wywodzących się z ustawy z dnia 17 grudnia 1974r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 1975 r. Nr 34 poz. 188), która regulowała tę kwestię w analogiczny sposób.

Zasiłek opiekuńczy w przypadku dzieci do 8 roku życia został zapewniony pod pewnymi warunkami (art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej), a więc w przypadku:

- a) nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, klubu dziecięcego, przedszkola lub szkoły, do których dziecko uczęszcza, a także w przypadku choroby niani, z którą rodzice mają zawartą umowę uaktywniającą, o której mowa w art. 50 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2019 r. poz. 409), lub dziennego opiekuna sprawujących opiekę nad dzieckiem,
- b) porodu lub choroby małżonka ubezpieczonego lub rodzica dziecka, stale opiekujących się dzieckiem, jeżeli poród lub choroba uniemożliwia temu małżonkowi lub rodzicowi sprawowanie opieki,

c) pobytu małżonka ubezpieczonego lub rodzica dziecka, stale opiekujących się dzieckiem, w szpitalu albo innym zakładzie leczniczym podmiotu leczniczego wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

Przytoczenie ww. warunków jest niezbędne dla podkreślenia faktu, że tylko doznanie określonej przeszkody w osobistym sprawowaniu opieki przez ubezpieczonych rodziców lub opiekunów prawnych dziecka uprawnia do zasiłku opiekuńczego. Te okoliczności wymagają niejednokrotnie od członków rodziny, przebywających w domu, czasowego powstrzymania się od pracy zarobkowej, a nawet rezygnacji z zatrudnienia dla osobistego sprawowania opieki.

Należy jednak podkreślić, że zasiłek opiekuńczy jest świadczeniem, które może otrzymać osoba opiekująca się przede wszystkim chorym członkiem rodziny. Ponadto, zgodnie z ustawą zasiłkową - ubezpieczony nie jest uprawniony do pobierania zasiłku opiekuńczego w okresach, w których pobiera wynagrodzenie za pracę, przebywa na urlopie bezpłatnym lub na urlopie wychowawczym. Ponadto utraci prawo do zasiłku, gdy w okresie zwolnienia od pracy będzie wykonywał pracę zarobkową lub będzie wykorzystywał to zwolnienie w sposób niezgodny z jego celem. W związku z powyższym, przy uwzględnieniu opisanych powyżej wyjątków, zasiłek opiekuńczy przysługuje wówczas, gdy opiekun pozostaje z chorym we wspólnym gospodarstwie w okresie choroby i nie ma innej osoby tam zamieszkującej, która mogłaby się zaopiekować chorym. Dotyczy to również prawa do zasiłku opiekuńczego, w przypadku sprawowania opieki nad dzieckiem do 8 lat.

Odnosząc się do zmian w prawie do dodatkowego zasiłku opiekuńczego należy wspomnieć, że wprowadzone zmiany ustawowe m.in. w pakiecie ustaw – tzw. Tarczy Antykryzysowej 1.0, na bieżąco rozwiązują powstające problemy związane z skutkami pandemii koronawirusa.

Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568), m.in. rozszerzyła krąg podmiotowy osób, którym przyznano prawo do dodatkowego zasiłku opiekuńczego o rodziców i opiekunów dzieci oraz dorosłych osób niepełnosprawnych. Dodatkowy zasiłek opiekuńczy przysługuje również w przypadku niemożności sprawowania opieki przez nianię lub dziennego opiekuna, gdyż osoby te zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 sprawują, obok żłobka i klubu dziecięcego, opiekę nad najmłodszymi dziećmi.

Ponadto, wprowadzono przepis, na mocy którego Rada Ministrów w formie rozporządzenia może wydłużyć okres 14 dni pobierania dodatkowego zasiłku opiekuńczego na podstawie art. 4 ust. 3 specustawy w nowym brzmieniu (Dz. U. poz. 374, 567, 568, 695 ze zm.). Okres ten wydłużono do 26 kwietnia br. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 10 kwietnia 2020 r. (Dz. U. poz. 656). Następnie, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 kwietnia 2020 r. okres prawa do dodatkowego zasiłku opiekuńczego, przysługującego przez okres na jaki zostały zamknięte żłobki, kluby dziecięce, przedszkola, szkoły, placówki pobytu dziennego oraz inne placówki lub w związku z niemożnością sprawowania opieki przez nianie lub opiekunów dziennych z powodu COVID-19, został przedłużony do dnia 3 maja br. (Dz. U. poz. 748). Powyższy okres - uprawniający do dodatkowego zasiłku opiekuńczego - został ponownie wydłużony rozporządzeniem Rady Ministrów o kolejne dni tj. do dnia 24 maja br. (Dz. U. poz. 790). Należy podkreślić, że w związku z przewidywanym otwarciem żłobków i przedszkoli, dodatkowy zasiłek opiekuńczy będzie przysługiwać również w przypadku:

- 1) niemożności zapewnienia opieki przez żłobek, klub dziecięcy, przedszkole, placówkę pobytu dziennego oraz inną placówkę lub podmiot zatrudniający dziennych opiekunów lub decyzji ubezpieczonego z powodu czasowego ograniczenia funkcjonowania tych placówek w związku z COVID-19, przez okres niemożności zapewnienia opieki przez te placówki,
- 2) oraz gdy, ubezpieczony podejmie decyzję o osobistym sprawowaniu opieki.

Na zakończenie, odnosząc się do zaproponowanego rozwiązania polegającego na przyznaniu prawa do ww. świadczenia na cały okres zamknięcia placówek sprawujących opiekę nad dzieckiem, bez potrzeby regulowania tego okresu dodatkowo przepisami rozporządzenia, należy zauważyć, że poprzez wprowadzenie wspomnianego powyżej przepisu – dokonano uelastycznienia długości okresu pobierania dodatkowego zasiłku opiekuńczego, pozostawiając możliwość jego wydłużenia w gestii Rady Ministrów.

Pragnę podkreślić, że wszystkie sygnały i uwagi dotyczące dodatkowego zasiłku opiekuńczego, wpływające do resortu są poddawane szczegółowej analizie.

*Z poważaniem*

*z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej*

*Stanisław Szwed*

*Sekretarz Stanu*

*/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/;*